



# “Het is belangrijk om het effect en rendement te weten van je activiteiten”

Al in 1987 hield Tanja van Beukering zich bezig met een intern begeleidingsproject dat goed gedocumenteerd en geëvalueerd is. Vanuit haar wetenschappelijke belangstelling heeft ze hier altijd veel waarde aan gehecht. “Zonder onderzoek, bronnen, rapportage, visie, implementatiestrategie en vooral borging vervliegt de kern van zulke projecten.”

Walter van de Calseyde

**“Iedere IB’er doet verschrikkelijk haar best en samen hopen we dat er sprake is van een ontwikkeling, een evolutie. Maar het is nog maar de vraag of al die inzet en passie ook voldoende renderen.”**

## Wat vraagt de evolutie in het IB-werk van de IB ‘er zelf?

“Samen met Wim Meijer (RUG) en Ewoud Roede (UVA) heb ik in 2001 allerlei onderzoeken, verworvenheden en praktijkvisies over interne begeleiding in perspectief geplaatst en gepubliceerd. Het opmerkelijke is dat er in de afgelopen 12 jaar nog niet veel wezenlijks veranderd is. Iedere IB’er doet verschrikkelijk haar best en samen hopen we dat er sprake is van een ontwikkeling, een evolutie. Maar het is nog maar de vraag of al die inzet en passie ook voldoende renderen. We weten dat de meeste IB’ers met relevante thema’s werken, zoals het coördineren van de leerlingenzorg en het formuleren van onderwijsbehoeften van leerlingen e.d. Maar over de resultaten van hun werk moeten we bescheiden zijn, vooral als het gaat om het verbeteren van leerkrachtvaardigheden.

Het valt me op dat in de beroepsstandaard voor de IB (2011) nog veel sprake is van ‘zorg’, in allerlei opzichten. Terwijl er toch al een tijd een ontwikkeling gaande is die het omgaan met verschillen tussen leerlingen centraal stelt. De nadruk ligt nu eerder op ‘goed onderwijs’ voor alle leerlingen dan op ‘zorg’. Dat zie ik nog niet zo scherp in de beroepsstandaard terug. Het is belangrijk om de onderwijsbehoeften van alle leerlingen te kennen en die te kunnen verbinden met concrete en haalbare doelen. Bijvoorbeeld: wat heeft dit dyslectisch kind nodig om een stap te zetten in zijn onderwijsontwikkeling, wat is het eerst nabije doel? En vervolgens moet je nagaan of je geslaagd bent in dat streven. Wat ook opvalt is dat bijvoorbeeld de rol van de schoolleider nauwelijks ter sprake komt in de standaard. Juist de schoolleider zou voor



de IB'er veel stimulans, duidelijkheid en steun kunnen verschaffen. Welke condities kan die creëren, zodat de IB'er goed kan functioneren in de school? Dat is ook een kwestie die wij al in 2001 hebben besproken. Ten aanzien van dit punt zijn weinig concrete stappen gezet. IB'ers ervaren nog vaak dat ze er te veel alleen voor staan. Dat geldt vooral voor het coachen van leerkrachten. Heel belangrijk, maar het kan zijn dat de meeste IB'ers daar door hun manier van werken en door de werkdruk nauwelijks aan toekomen. Al met al neem ik dus waar dat er door IB'ers heel hard wordt gewerkt, maar dat er in de afgelopen jaren in de ontwikkeling van hun werkzaamheden en het rendement ervan in het primair proces niet erg veel veranderd is."

#### **Hoe kan een IB'er zich ontwikkelen in het kader van 'een levenlang leren'?**

"Het lijkt mij heel belangrijk dat je als IB'er niet alleen leerkrachten coacht, maar ook zelf gecoacht wordt. Bijvoorbeeld over hoe je omgaat met je schoolleider, je collega's op school en met allerlei projecten en vernieuwingen die op de school afkomen. Ik gun elke IB'er een coach. Elke IB'er is gebaat bij iemand die haar goed kan bevragen. Over hoe ze haar werk inricht, over het doel ervan, hoe ze er tegenaan kijkt, over het verdelen

van hoofd- en neventaken, over haar omgang met de schoolleider en haar collega's etc. Zo'n coach moet wel de werkcontext kennen en verstand hebben van het onderwijs van de betreffende school. Misschien dat zo iets kan plaatsvinden in een samenwerkingsverband. Dat is een netwerk van kennis en expertise. Zo blijft iedereen scherp, want vroeg of laat verval je in rituelen in je werk en lukt het je minder om kritisch in de spiegel te kijken. Dan zijn 'vreemde ogen' heel behulpzaam. Mijn ervaring is dat dit heel stimulerend werkt. Net als een keer van school veranderen als je het idee krijgt dat je te veel 'in het systeem wordt gezogen', waardoor je innovatieve kracht verminderd is."

#### **Wat zijn dan belangrijke nascholingsonderwerpen uit de laatste drie jaar?**

"Dat is natuurlijk het Handelings- en Opbrengst Gericht Werken. Ik hoop wel dat beide niet te veel uit elkaar worden gehaald, want ze hangen nauw samen. Daar is gelukkig veel aandacht voor."

#### **Welke items zie je voor de toekomst als 'must-do's'?**

"Ik merk dat er zo weinig tijd is voor de zogenoemde 'bumpy moments'. Dat zijn alledaagse momenten

**Tanja van Beukering is pedagoog, onderwijskundige en GZ-psycholoog. Zij is als trainer en adviseur werkzaam bij Van der Wolf & Van Beukering, onderwijsadviseurs. Zij publiceerde samen met anderen vele boeken en artikelen over o.m. Interne begeleiding en Handelingsgericht werken. [www.deonderwijsadviseurs.nl](http://www.deonderwijsadviseurs.nl)**

waarop de leerkracht geconfronteerd wordt met lastige situaties en dilemma's. Er is te weinig tijd om aan deze belangrijke momenten aandacht te schenken, terwijl veel leerkrachten er behoefte aan hebben om hun 'bumpy moments' met een IB'er te bespreken en erop te reflecteren. Die momenten vormen vaak een beter aangrijpingspunt voor de coachingsactiviteiten van de IB'er dan de momenten die door de school zijn gepland, bijvoorbeeld de groeps- en leerlingbesprekingen. De IB'er moet deze momenten uitbuiten en dat kan alleen bij voldoende flexibiliteit van de schoolorganisatie. Planmatig en doelgericht werken is uiteraard prachtig en nodig, maar ik zou het betreuren als er geen ruimte overblijft voor deze spontane confrontaties die vaak de kern van het onderwijsproces raken. De IB'er moet natuurlijk geen manusje-van-alles worden die snel even op de gang de leerkracht uit de brand helpt, want met tips & trucs komen we er meestal niet. Een andere 'must-do' is dat IB'ers heel goed moeten aansluiten bij waar leerkrachten al mee bezig zijn. Bijvoorbeeld in een nascholing of studie. Je moet als IB'er een overzicht hebben van de expertise van alle leerkrachten en die benutten, samen met je schoolleider.



Daarmee werk je aan een lerende organisatie. En tot slot: de continue focus op hoe je betrokken en innovatief kunt blijven. Soms moet je je weer eens afvragen: waarom wilde ik eigenlijk ook weer IB'er worden? Wat weet ik van veranderingsprocessen? Roep ik weerstand op in de samenwerking met collega's en wat leert dat mij? Hoe staat het met mijn kennis en vaardigheden? Beperk ik misschien mijn rol te veel tot de coördinatie en organisatie van de leerlingenzorg?"

### **Kan elke IB'er nog steeds vooruit in alle onderwijsinnovaties?**

"Nee, zeker niet in haar eentje. Maar elke IB'er heeft collega-IB'ers in het samenwerkingsverband, collega-leerkrachten op school. De meeste IB'ers volgen interessante en relevante cursussen en daar moet de directeur ook inhoudelijk van op de hoogte zijn om die kennis te kunnen gebruiken op school. Een schoolleider moet de onderwijsinnovatie in gang houden. Hij moet zorgen voor 'pressure' en 'support'. Zoveel mogelijk professionals moeten op de hoogte zijn van elkaars expertise, belangstelling, cursussen en ambities om een vernieuwingsproces in gang te zetten en te houden."

### **Welke competenties zijn voor de toekomst onmisbaar?**

"Voor elk serieus vak geldt: een levenlang leren, anders loop je achter de feiten aan. Veel basisthema's in het onderwijs, zoals een goed klassenmanagement e.d., zijn al heel lang hetzelfde, in de hele wereld. Maar daarnaast is het noodzakelijk dat je je op de hoogte blijft stellen van nieuwe ideeën, oplossingen en ontwikkelingen. Soms vind je die dicht bij huis, bij je collega's, en soms moet je een extra stap zetten en een cursus of opleiding volgen. De belangrijkste competentie is dat je een goed besef hebt van je positie op je school en permanent bezig bent met waar je heen wilt. En nogmaals het inzicht dat je dat allemaal niet alleen kunt en hoeft, maar bij voorkeur met je team en gestimuleerd en gesteund door het schoolbestuur en de schoolleiding."